

การศึกษาวิวัฒนาการของโบสถ์โปรเตสแตนต์ เพื่อหาอิทธิพลที่ส่งผลต่อ ลักษณะร่วมทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดเชียงใหม่

A Study of the Cohesive Architecture of Protestant Churches and their Influencing Factors in the Context of Chiang Mai

สุภัค พฤกษิกานนท์ ปิยาฉัตร ศิริวรรณ และ อุฬาร ปัญจะเรือง

Supuck Prugsiganont, Piyachat Sirivan and Uran Pancharaung

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Architecture, Chiangmai University

E-mail: supuck@arc.cmu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาลักษณะร่วมทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์นิกายโปรเตสแตนต์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษารูปแบบของงานสถาปัตยกรรมเชิงสัญลักษณ์และกายภาพของโบสถ์นิกายโปรเตสแตนต์ จากการเก็บข้อมูลภาคสนามของโบสถ์ทั้งหมดสิบหกแห่ง ที่ก่อตั้งขึ้นระหว่างปี ค.ศ. 1908-2010 ในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อหาอิทธิพลที่ส่งผลต่อลักษณะร่วมทางสถาปัตยกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของตัวเมือง โดยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาจากการศึกษา พบว่า ลักษณะร่วมที่พบได้รับอิทธิพลมาจากสถาบันทางศาสนา ได้แก่ คณะมิชชันนารีเพรสไบทีเรียน คณะมิชชันนารีเกาหลี ความเชื่อทางศาสนา รวมถึงอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่

Abstract

The aim of the research was to discover the influential aspects that affected the cohesive architecture of Protestant churches in the context of Chiang Mai. Therefore, a field study examining the characteristics of church architecture classified by physicality and symbolism was conducted on sixteen Protestant churches, which were established in Chiang Mai between 1908 and 2001. A descriptive statistic method was used as the main tool for this research. The results showed that the architectural cohesiveness of Protestant churches in Chiang Mai was influenced by belief, local architectural style and institutions such as the Evangelical Presbyterian and Korean Evangelical Churches.

คำสำคัญ (Keywords)

ลักษณะร่วม (Cohesive), โบสถ์โปรเตสแตนต์ (Protestant Churches), คริสตจักร (Protestant Institutions), บริบทเมืองเชียงใหม่ (Context of Chiang Mai)

1. บทนำ

โบสถ์ตามความหมายของพระศาสนจักร หมายถึง สถานที่ที่ศักดิ์สิทธิ์สำหรับประกอบพิธี เพื่อประโยชน์ของคริสตชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งคริสตชนในท้องถิ่นที่มีการกำหนดขึ้นมา ต้องได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง และต้องมีการเสกและให้ชื่อ ซึ่งจะไม่มีการเปลี่ยนอีกต่อไป (วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ, 2549)

ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์เข้ามาในประเทศไทยในช่วงปี ค.ศ. 1851 พร้อมกับคณะกรรมกรอเมริกันเพรสไบทีเรียน ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อมาในปี ค.ศ. 1858 ได้มีการขยายการเผยแพร่ศาสนาไปยังส่วนภูมิภาค โดยศาสนาจารย์แดเนียลแมคคิลวารี ได้จัดตั้ง “คณะกรรมกรลาว” ขึ้นในปี ค.ศ. 1867 รวมไปถึงการจัดตั้งศูนย์กลางของคณะกรรมกรลาวแห่งแรกขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ชื่อว่า โบสถ์คริสต์จักรที่ 1 (โบสถ์โรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียนในปัจจุบัน)

ในเวลาต่อมาชุมชนคริสเตียนนิกายโปรเตสแตนต์มีการขยายตัวใหญ่ขึ้น มีการสร้างโบสถ์ที่แข็งแรงถาวรมากขึ้น จนในปี ค.ศ. 1869 ได้มีพระราชโองการจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการนับถือศาสนาคริสต์และทุกศาสนา (อุฬารปัญจะเรือง, 2555)

จังหวัดเชียงใหม่ถือเป็นจังหวัดศูนย์กลางของการเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ในภาคเหนือ ซึ่งหลังจากก่อตั้งสภาคริสตจักรอย่างเป็นทางการในประเทศไทยในปี ค.ศ. 1934 ได้มีการจัดตั้งคริสตจักรภาคขึ้นโดยให้จังหวัดเชียงใหม่และลำพูนเป็นคริสตจักรภาคที่ 1 ซึ่งได้รวบรวมคริสตจักรในสังกัดได้ถึง 21 แห่ง ณ เวลานั้น (ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยพายัพ, 2551) ต่อมาได้มีการเพิ่มจำนวนสมาชิกคริสตจักร ภาคที่ 1 มากขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมดถึง 112 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ (อุฬารปัญจะเรือง, 2555) จะเห็นได้ว่าในจังหวัดเชียงใหม่มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนคริสตจักรจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้สถาปัตยกรรมประเภทโบสถ์ของนิกายโปรเตสแตนต์ที่มีจำนวนมากขึ้นตามไปด้วย

2. ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตก ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์จึง

แสดงโดยอาศัยรูปแบบศิลปะสถาปัตยกรรมตะวันตก แต่ด้วยความแตกต่างของปัจจัยพื้นฐานทางสังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนสภาพแวดล้อม ทำให้ลักษณะของโบสถ์แต่ละหลังมีลักษณะเฉพาะตัว (วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ, 2549) โดยเฉพาะศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ซึ่งมีการเข้ามาของมิชชันนารีที่หลากหลายในจังหวัดเชียงใหม่ คณะมิชชันนารีที่เข้ามาคณะแรกคืออเมริกันเพรสไบทีเรียน ปี ค.ศ. 1867 ได้ก่อสร้างโบสถ์หลังแรกในภาคเหนือ คือ โบสถ์คริสต์จักรที่ 1 ซึ่งปัจจุบันเป็นโบสถ์โรงเรียน และคณะที่สอง คือ คณะมิชชันนารีเกาหลี โดยมี อนุศาสนาจารย์ ชัน ยาง ซอย เดินทางมาถึงประเทศไทยใน ปี ค.ศ. 1955 เพื่อทำพันธกิจในการเผยแพร่ศาสนา และสอนในคณะศาสนศาสตร์แมคคิลวารี มหาวิทยาลัยพายัพ นับตั้งแต่นั้นมาได้มีคณะมิชชันนารีเข้ามาประกาศศาสนา สถาปนาคริสตจักร และก่อสร้างโบสถ์มากมาย โดยส่วนใหญ่ทำพันธกิจเหล่านี้กับชาวเขา และนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ (ประสิทธิ์ พงศ์อุดม, 2527)

ที่มา: http://olparticle.blogspot.com/2006/12/1_6830.html

รูปที่ 1 ศาสนาจารย์แมคคิลวารีและโบสถ์คริสต์จักรที่ 1 ปัจจุบันเป็นโบสถ์ของโรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน

ที่มา: <http://th.wikipedia.org/wiki/โรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียน>

รูปที่ 2 โบสถ์คริสต์จักรที่ 1 หรือโบสถ์โรงเรียนเชียงใหม่คริสเตียนในปัจจุบัน

การเข้ามาของคณะมิชชันนารีเพรสไบทีเรียน และคณะมิชชันนารีเกาหลี่ทำให้ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์มีความหลากหลาย (อุฬาร ปัญจะเรือง, 2555) โดยโบสถ์แต่ละหลังยังคงยึดหลักการที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติ คติ ความเชื่อ ความหมาย สัญลักษณ์ และประโยชน์ใช้สอยในการประกอบศาสนกิจในศาสนาจักร

ดังนั้น การศึกษาวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาวิวัฒนาการ รูปแบบสถาปัตยกรรมเชิงสัญลักษณ์และกายภาพ สถาปัตยกรรมโบสถ์นิกายคริสเตียนนิกายโปรเตสแตนต์ เพื่อหาลักษณะร่วมที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย รวมถึงอิทธิพลที่ส่งผลต่อลักษณะร่วมที่เหมาะสมกับบริบทของตัวเมืองจังหวัดเชียงใหม่

3. วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย

1. ศึกษาวิวัฒนาการของสถาปัตยกรรมประเภทโบสถ์ของนิกายโปรเตสแตนต์ในจังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาถึงอิทธิพลที่ส่งผลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมโบสถ์นิกายโปรเตสแตนต์ในแต่ละยุคสมัยในจังหวัดเชียงใหม่
3. หาลักษณะร่วมทางสถาปัตยกรรมโบสถ์นิกายโปรเตสแตนต์ เพื่อให้เกิดรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดเชียงใหม่

4. ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

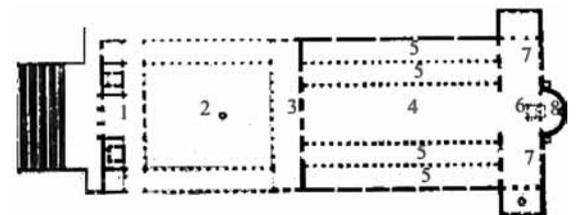
4.1 รูปแบบของสถาปัตยกรรมประเภทโบสถ์ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ในต่างประเทศ

ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาที่ได้รับการเผยแผ่มาจากชาติตะวันตก รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์จึงมักแสดงออกให้เห็นถึงศิลปะสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามความแตกต่างทางความเชื่อ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีในแต่ละพื้นที่ มักจะส่งผลให้รูปแบบสถาปัตยกรรมของโบสถ์ในศาสนาคริสต์มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะโบสถ์ในศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ที่ไม่มีรูปแบบทางสถาปัตยกรรมที่ชัดเจนและตายตัว อย่างไรก็ตามจุดเด่นทางความเชื่อทำให้เกิดเอกลักษณ์ในด้านการใช้งานของพื้นที่ภายในโบสถ์และทำให้สถาปัตยกรรมโบสถ์ของนิกายโปรเตสแตนต์

แตกต่างจากนิกายอื่น ๆ การจัดพื้นที่และการตกแต่งภายในจะเน้นความสำคัญไปที่ส่วนธรรมมาส (Pulpit) ซึ่งเป็นพื้นที่ของนักเทศน์ และโต๊ะสำหรับพิธีศีลมหาสนิท (Holy Communion Table) ส่วนรูปเคารพถูกลดทอนความสำคัญลง (Fondation Eugène Bersier, 2008)

Kieckhefer (2004) ได้แบ่งการออกแบบของโบสถ์หรือคริสตจักรในคริสตศาสนาไว้ โดยศึกษาจาก 1) การวางผังพื้นที่การใช้งานและการเคลื่อนที่กลุ่มคนในโบสถ์ จุดเด่นที่เป็นศูนย์รวมของผู้มาบูชาทางศาสนา 2) องค์ประกอบอื่น ๆ ทางสถาปัตยกรรม ส่วนประดับตกแต่ง และ 3) การออกแบบเสียงสะท้อนในโบสถ์ ซึ่งทำให้เกิดรูปแบบออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

- รูปแบบคลาสสิกที่เน้นการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (classic sacramental church) ซึ่งมักจะเป็นลักษณะของโบสถ์ยุคแรกเริ่มก่อนการปฏิรูปศาสนาในศตวรรษที่ 16 (protestant reformation) แพนผังของโบสถ์จะมีลักษณะเป็นทางยาวหรือรูปแบบที่เรียกกันว่า “บาซิลิกา” หรือรูปไม้กางเขน (รูปที่ 3-4) ที่เน้นส่วนที่สำคัญ คือ แท่นบูชาที่สักการะไว้ที่ส่วนปลายสุดของโบสถ์ รูปแบบนี้จะเน้นลำดับการเข้าถึงและมุมมองที่มุ่งตรงไปสู่จุดปลายที่เป็นส่วนที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในอาคาร ภายในอาคารค่อนข้างโอโถง ฝ้าเพดานสูง และเน้นการประดับตกแต่งที่หรูหราและสวยงาม

1. Propylaeum	- ทางเข้าด้านหน้าสุดก่อนเข้าสู่พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์
2. Atrium	- ส่วนลานกลางแจ้งด้านหน้า ล้อมรอบด้วยโถงระเบียง
3. Narthex	- เฉลียงทางเข้า จุดเชื่อมระหว่างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ภายนอกสู่ภายใน
4. Nave	- โถงกลางของโบสถ์มุ่งตรงสู่ส่วนที่สักการะ
5. Side Aisle	- ส่วนทางเดินยาวของตึก ขนานไปทั้งสองด้านของ Nave
6. crossing	- จุดตัดของ Nave กับ Transept
7. Transept	- โถงส่วนปลายที่วางตั้งฉากกับ Nave และยื่นออกด้านข้างให้มีลักษณะเหมือนผังแบบไม้กางเขน
8. Apse	- ส่วนนวก เป็นที่ตั้งของส่วนสักการะ หรือเป็นบัลลังก์ของบาทหลวง

ที่มา: http://olparticle.blogspot.com/2006/12/1_6830.html

รูปที่ 3 แสดงผังโบสถ์เก่าเซนต์ปีเตอร์ กรุงโรม ซึ่งเป็นรูปแบบของโบสถ์ในศาสนาคริสต์ยุคเริ่มต้น (early christian church)

ที่มา: http://employees.oneonta.edu/farberas/arth/arth212/early_christian_basilica.html

รูปที่ 4 แสดงพื้นที่ภายในของโบสถ์เซนต์ซาบินา กรุงโรม (The Basilica of Saint Sabina) ซึ่งเป็นรูปแบบเดียวกับภายในโบสถ์เก่าเซนต์ปีเตอร์

โบสถ์ในลักษณะนี้จะเห็นได้ทั่วไปในคริสตจักรโรมันคาทอลิก ซึ่งเป็นยุคเริ่มแรกของศาสนาคริสต์ หลังจากเกิดการปฏิรูปศาสนา โบสถ์เหล่านี้บางส่วนได้มีการถูกใช้และดัดแปลงจากกลุ่มโปรเตสแตนต์ รวมถึงมีการสร้างขึ้นใหม่โดยอ้างอิงจากรูปแบบโบสถ์เดิม โดยปรับเปลี่ยนการใช้งานและลดทอนส่วนที่ไม่จำเป็นให้เหมาะสมกับพิธีกรรมของนิกายโปรเตสแตนต์ อย่างไรก็ตาม รูปแบบผังพื้นและลักษณะภายนอกอาคารยังคงรักษาให้คงไว้เป็นแบบเดิม (รูปที่ 5)

ที่มา: Allen Farber, 2010

รูปที่ 5 โบสถ์ออลา พาราตินา (Aula Palatina หรือ The Basilica of Constantine) ในประเทศเยอรมนี ที่ยังคงรูปแบบของโบสถ์บาซิลิกาในยุคโรมัน ซึ่งในปี ค.ศ. 1856 ได้ดัดแปลงมาเป็นโบสถ์นิกายโปรเตสแตนต์จนถึงปัจจุบัน

- รูปแบบคลาสสิกที่เน้นการเทศนา (classic evangelical church) เป็นโบสถ์ที่ออกแบบเพื่อเน้นในส่วนพื้นที่ของนักเทศน์โดยตรง การออกแบบภายในจะเป็นลักษณะเหมือนโรงละครหรือหอประชุม (รูปที่ 6) ขนาดของโบสถ์จะไม่ใหญ่มากนัก การเข้าถึงอาจจะเข้าได้หลายทิศทาง ตัวโบสถ์จะไม่เน้นส่วนที่ประดับตกแต่งเท่ากับแบบแรก โดยจะออกแบบให้เรียบง่ายที่สุดเพื่อให้ผู้ที่เข้ามาใช้งานในโบสถ์ได้จดจ่ออยู่กับสิ่งที่เทศนาออกไป ลักษณะภายในจะไม่ใหญ่โตมากและออกแบบเสียงสะท้อนภายในอาคารให้ได้ยินเสียงจากนักเทศน์ได้ชัดเจน อาคารรูปแบบนี้ถือเป็นลักษณะเด่นและจะเห็นได้ชัดในโบสถ์นิกายโปรเตสแตนต์

ที่มา: <http://www.museeprotestant.org/Pages/diaporama.php?Nid=1375>

รูปที่ 6 ภาพภายในอาคารโบสถ์พาราดีส โบสถ์นิกายโปรเตสแตนต์ (1564) ที่เน้นส่วนธรรมมาศเพื่อการเทศนา

- รูปแบบโมเดิร์นที่เน้นเพื่อการชุมนุมของกลุ่มคน (modern communal church) รูปแบบนี้จะเน้นพื้นที่สำหรับผู้ที่มาชุมนุมทางศาสนาเป็นหลัก โดยออกแบบให้เป็นเหมือนเป็นอาคารสาธารณะของชุมชน แต่ยังคงมุ่งเน้นในการบูชาทางศาสนา มีการเพิ่มพื้นที่ใช้งานที่หลากหลายมากขึ้น (mixed-use building) การออกแบบภายในจะมีพื้นที่นั่งตามจำนวนผู้ศรัทธาโอบล้อมอยู่รอบ ๆ สามด้าน โดยจะมีพื้นที่ว่างหรือเวทีสำหรับเทศนาและเพื่อรวมกลุ่มกันในการบูชา (รูปที่ 7) จะเห็นได้ในโบสถ์ที่สร้างขึ้นใหม่ ซึ่งการออกแบบทางสถาปัตยกรรมจะเน้นรูปแบบที่ทันสมัย เรียบง่าย โดยใช้วัสดุและเทคโนโลยีในการก่อสร้างที่หลากหลายและไม่ยึดติดในรูปแบบโบสถ์เดิม หรืออาจจะมีการดัดแปลงจากอาคารเก่า ที่พักอาศัยเดิม หรืออาคาร stadium

อย่างไรก็ตามยังคงเน้นองค์ประกอบเชิงสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ทางศาสนา โบสถ์ในรูปแบบนี้น่าจะนำเสนอความเป็นเอกภาพในแต่ละชุมชนและท้องถิ่นได้อย่างชัดเจน (รูปที่ 8)

ที่มา: By Robert Seale, form USA WEEKEND

รูปที่ 7 ภาพภายในอาคารโบสถ์เลควูด ในเมืองฮุสตัน สหรัฐอเมริกาเป็นโบสถ์นิกายโปรเตสแตนต์ที่เน้นการชุมนุมของสาวกจำนวนมากซึ่งแล้วแต่ผู้ศรัทธาในชุมชนนั้น ๆ จะเห็นโบสถ์ลักษณะนี้จำนวนมากในประเทศที่นับถือศาสนาคริสต์เป็นหลัก ซึ่งการวางผังจะไม่ยึดติดกับรูปแบบโบสถ์ดั้งเดิม

ที่มา: http://www.e-architect.co.uk/mongolia/ordos_protestant_church.htm

รูปที่ 8 โบสถ์โปรเตสแตนต์ในเมืองออร์โดสมองโกเลีย(2009) ที่เน้นโครงสร้างคอนกรีต และรูปแบบที่ทันสมัย แต่ยังคงเน้นพื้นที่การใช้งานและความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ชัดเจน

4.2 รูปแบบของสถาปัตยกรรมประเภทโบสถ์ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ในประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่

รูปแบบทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์ในศาสนาคริสต์ทั้งสามรูปแบบข้างต้น จะเห็นได้ทั่วไปในนิกายโปรเตสแตนต์ในต่างประเทศ สำหรับในประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่สถาปัตยกรรมประเภทโบสถ์ในศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ถือว่ามามีรูปแบบที่หลากหลาย

ซึ่งยังไม่ได้มีการศึกษาถึงลักษณะร่วมและอิทธิพลที่ส่งผลให้เกิดลักษณะทางสถาปัตยกรรมโบสถ์อย่างชัดเจน

หากแบ่งตามการใช้พื้นที่ องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม และการออกแบบเสียงสะท้อนในโบสถ์ตามวิธีการของ Kieckhefer สถาปัตยกรรมประเภทโบสถ์ในศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ในประเทศไทยและจังหวัดเชียงใหม่อาจเกิดรูปแบบหรือลักษณะร่วมที่แตกต่างออกไปจากโบสถ์โปรเตสแตนต์ในประเทศไทยตะวันตกได้ ในประเทศไทยได้มีตัวอย่างการศึกษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมของโบสถ์ในภาคกลางและภาคตะวันออกของประเทศไทย (วิภาวัลย์ แสงลิมสุวรรณ, 2549) ในกรณีศึกษาของโบสถ์คาทอลิก สามารถจำแนกได้ 2 รูปแบบ คือ 1) โบสถ์ที่สร้างแบบสถาปัตยกรรมตะวันตก (แบบยุคคลาสสิก โรมันเนส โกธิค เรเนซองส์) โดยเอารูปทรงและองค์ประกอบบางประการมาใช้ ซึ่งไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ในยุคนั้น ๆ เลย แต่การวางผังจะยังคงวางตามแบบโบสถ์เก่าแก่ทางตะวันตกอยู่ และ 2) โบสถ์ที่สร้างแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ซึ่งจะมีปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม เทคโนโลยีและวัสดุฝีมือช่างท้องถิ่น มามีบทบาทกับการออกแบบมากขึ้น จากตัวอย่างของงานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่า ส่วนที่ทำให้เกิดลักษณะร่วมทางสถาปัตยกรรม นอกเหนือจากอิทธิพลจากความเชื่อในการใช้พื้นที่ภายในโบสถ์ และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมแล้ว อิทธิพลและบริบทของท้องถิ่นและชุมชนได้เข้ามามีบทบาททำให้เกิดรูปแบบของสถาปัตยกรรมโบสถ์ที่แตกต่างออกไปอย่างชัดเจนมากขึ้น

จังหวัดเชียงใหม่ถือเป็นศูนย์กลางของคริสตจักรโปรเตสแตนต์ในภาคเหนือ ที่มีคริสตจักรนิกายโปรเตสแตนต์ที่รวมกันมากกว่า 70 แห่ง และขณะเดียวกันถือเป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมท้องถิ่นและชุมชนที่ชัดเจน จึงเหมาะสมต่อการศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมเพื่อเป็นกรณีศึกษาให้กับงานวิจัยของโบสถ์โปรเตสแตนต์ที่เกี่ยวข้องในบริบทอื่น ๆ ต่อไปได้

โจทย์ของการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการหาลักษณะร่วมของโบสถ์ศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยศึกษาจากการวางผัง พื้นที่การใช้งาน องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเชิงสัญลักษณ์และกายภาพ รวมถึงการศึกษาอิทธิพลที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น และชุมชน เช่น วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างของโบสถ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นต้น เพื่อให้เกิดรูปแบบที่ชัดเจนและเหมาะสมต่อบริบทของจังหวัดเชียงใหม่

5. ระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนในการศึกษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อหา รูปแบบของสถาปัตยกรรมประเภทโบสถ์ โดยขั้นตอนในการศึกษามีดังนี้

ศึกษาโบสถ์คริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ในจังหวัด เชียงใหม่ทางประวัติศาสตร์ พบว่า มีโบสถ์ที่มีลักษณะเด่นทางสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ จำนวนทั้งสิ้น 16 แห่ง จากทั้งหมด 112 แห่ง (อุพาร ปัญจะเรือง, 2555) ได้แก่

1. คริสตจักรที่หนึ่ง (หลังเดิม)
2. คริสตจักรสันติธรรม
3. โบสถ์แมคเคนเมโมเรียล
4. คริสตจักรสี่บนที่ธรรม (หลังเดิม)
5. คริสตจักรสี่บนที่ธรรม (หลังใหม่)
6. คริสตจักรสุริยชัยธรรม
7. คริสตจักรพระสิริเชียงใหม่
8. คริสตจักรธรรมประทีป
9. คริสตจักรที่หนึ่ง เชียงใหม่
10. โบสถ์อนุสรณ์สุสารคริสตบ้านเด่น
11. คริสตจักรบ้านเด่น
12. คริสตจักรสิริวัฒนา
13. คริสตจักรแห่งนิมิตร
14. คริสตจักรไทยเชียงใหม่

15. คริสตจักรแห่งสุขเกษม

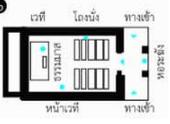
16. คริสตจักรลาหู่แบ็บติส

โดยลักษณะทางสถาปัตยกรรมมีสองโบสถ์ ได้แก่ โบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากคณะอเมริกันเพรสไบทีเรียน จนกระทั่งรวมคณะเป็นสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย (ค.ศ. 1868 – 1957) และโบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากกลุ่มมิชชันนารีเกาหลี่ (ค.ศ. 1955 – ปัจจุบัน) ช่วงแรก พันธกิจของคณะมิชชันนารีเกาหลี่เป็นเพียงสนับสนุน พันธกิจของสภาคริสตจักรเท่านั้น แต่หลังจากการก่อตั้ง องค์การการประกาศศาสนาในรูปแบบ ‘มูลนิธิเพื่อช่วยเหลือสังคม’ ในปี 1990 พบว่า มีการสร้างที่ได้รับอิทธิพล จากคณะมิชชันนารีเกาหลี่

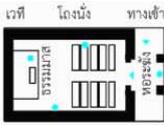
โดยทำการเก็บข้อมูลภาคสนามโบสถ์ทั้ง 16 แห่ง ดังนี้

1. ศึกษาการออกแบบผังอาคาร การจัดวางผัง การใช้งานภายในโบสถ์ และพื้นที่การใช้งาน
2. ศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม
3. ศึกษาการใช้วัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างอาคาร
4. ข้อมูลที่ได้นำมาประกอบการวิเคราะห์นำ เสนอผลตามตารางที่ 1
5. วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลที่ได้ตามรูปแบบ อิทธิพลทางศาสนาที่ได้รับลักษณะการวางผังองค์ ประกอบทางสถาปัตยกรรม และวัสดุที่ใช้

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามของโบสถ์โปรเตสแตนต์ทั้ง 16 แห่ง

โบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากคณะมิชชันนารีเพรสไบทีเรียน						
ลำดับ	ภาพแสดง ลักษณะอาคาร	ชื่อ	จำนวน ผู้ใช้งาน	รูปแบบ	ลักษณะอาคาร	การออกแบบ
รูปแบบอาคารตะวันตก						
1		คริสตจักรที่ 1 (หลังเดิม) ปีที่ก่อตั้ง 1868	132 คน พื้นที่ 288 ตร.ม.	ห้องนมัสการเดี่ยว ส่วนใช้งาน มี 3 ส่วน 1. Prefunction 2. Nave 3. Stage	อาคารแบบ วิกตอเรียน หอคอยสูง 3 ชั้น (16 ม.)	รูปแบบโคโรเนียล (1) ใช้รูปทรงแบบตะวันตก ทั้งหมด แต่ขยายส่วนของช่องเปิดด้านข้าง ให้ระบายความร้อนได้ดีขึ้น
2		คริสตจักรสันติธรรม ปีที่ก่อตั้ง 1908	260 คน พื้นที่ 560 ตร.ม.	ทางเดินด้านข้าง อาคารเปิดโล่ง 	อาคารก่ออิฐ โครงสร้างผนังรับน้ำหนัก หนา 50 ซม. คล้ายโบสถ์แมคเคน	รูปแบบ (1) นำรูปแบบวิหารในยุโรปในสมัยวิกตอเรียนมาใช้ จุดเด่น คือ มีการนำเอาส่วนค้ำยันลอย (flying buttress) มาใช้ในการออกแบบ

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามของโบสถ์โปรเตสแตนต์ทั้ง 16 แห่ง (ต่อ)

ลำดับ	ภาพแสดงลักษณะอาคาร	ชื่อ	จำนวนผู้ใช้งาน	รูปแบบ	ลักษณะอาคาร	การออกแบบ
3		โบสถ์แมคเคน เมโมเรียล ปีที่ก่อตั้ง 1908	88 คน พื้นที่ 112 ตร.ม.	ห้องนมัสการเดี่ยว ส่วนใช้งาน มี 3 ส่วน 1. Prefunction 2. Nave 3. Stage	- ก่ออิฐ - ผนังรับน้ำหนัก หนา 43 ซม. หอคอยสูง 10 ม. ติดตั้งระฆัง	รูปแบบ (1) ใช้รูปทรงกางเขนเป็นสัญลักษณ์หลัก อาคารโปร่งโล่ง ไม่มีผนังด้านข้าง
รูปแบบอาคารตะวันตกผสมผสานรูปแบบท้องถิ่น						
4		คริสตจักร สิบนทีธรรม (หลังเดิม) ปีที่ก่อตั้ง 1930	132 คน พื้นที่ 198 ตร.ม.	อาคารมีโถงทางเข้าที่เปิดโล่ง 	อาคารก่ออิฐ โครงสร้างผนังรับน้ำหนัก หอระฆังสูง 15 ม. กระจังแบบโครเนียล	รูปแบบ (1) หอคอยเป็นโครงสร้างโปร่ง ทำให้อาคารดูสูง นำหน้าจั่วแบบรวงผึ้งมาใช้
5		คริสตจักร สิบนทีธรรม ปีที่ก่อตั้ง 2010	504 คน พื้นที่ 504 ตร.ม.	มีการยกพื้นสูงตามแบบเรือนพื้นถิ่นให้อาคารถ่ายเทและใช้พื้นที่ใต้ถุนอาคารเป็นพื้นที่อเนกประสงค์	อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก	ส่วนด้านหน้าอาคาร (Facade) แสดงถึงรูปแบบตะวันตก มีการใช้สีทองและกระจกหลากหลายเป็นสัญลักษณ์แบบสถาปัตยกรรมมาโรก
6		คริสตจักร สุริยชัยธรรม ปีที่ก่อตั้ง 1979	84 คน พื้นที่ 144 ตร.ม.	ห้องนมัสการเดี่ยว ส่วนใช้งาน มี 3 ส่วน 1. Prefunction 2. Naive 3. Stage	อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก หอคอยสูง 12 ม. ติดตั้งระฆัง	รูปแบบ (1) ใช้ไม้กางเขนเป็นสัญลักษณ์หลังคาตัวโบสถ์คล้ายวิหารของวัดไทย
7		คริสตจักรพระสิริเชียงใหม่ ปีที่ก่อตั้ง 2000	288 คน พื้นที่ 288 ตร.ม.	มีการนำรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่นเข้ามาใช้ร่วมกับสถาปัตยกรรมโบสถ์	อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูงสองชั้น ห้องนมัสการเดี่ยว	ยกพื้นสูง ถ่ายเทอากาศได้ดี มีการใช้สัญลักษณ์ หน้าจั่วพระอาทิตย์
8		คริสตจักร ธรรมประทีป ปีที่ก่อตั้ง 2001	240 คน พื้นที่ 600 ตร.ม.	แบบตะวันตก มีกิจกรรมทางศาสนาที่หลากหลายชั้นที่ลากหลายชั้น	ใต้ถุนอาคารเป็นพื้นที่อเนกประสงค์	ใต้ถุนอาคารเป็นพื้นที่ปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามของโบสถ์โปรเตสแตนต์ทั้ง 16 แห่ง (ต่อ)

ลำดับ	ภาพแสดงลักษณะอาคาร	ชื่อ	จำนวนผู้ใช้งาน	รูปแบบ	ลักษณะอาคาร	การออกแบบ
รูปแบบอาคารสมัยใหม่						
9		คริสตจักรที่หนึ่ง เชียงใหม่ ปีที่ก่อตั้ง 1968	648 คน พื้นที่ 648 ตร.ม.	ได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมแบบโมเดิร์น รูปแบบการใช้งานหลากหลาย โดยใช้เป็นสุสานและประกอบพิธีทาง	อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก 2 ชั้น ยกพื้นสูง ห้องนมัสการอยู่ชั้น 2	อาคารเป็นทรงแปดเหลี่ยม แสงเข้าอาคารจากช่องเปิดบนหลังคา อาคารโปร่ง
10		โบสถ์อนุสรณ์ สุสานคริสต์ บ้านเด่น ปีที่ก่อตั้ง 1987	พื้นที่ 9 ตร.ม.	ศาสนา ดังนี้ 1. โบสถ์บรรจุอัฐิ 2. โบสถ์เพื่อทำพิธีฌาปนกิจของคริสเตียน	อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ชั้นเดียว ใช้ประกอบพิธีฌาปนกิจเท่านั้น	อาคารดูโปร่งลอย หน้าไม้กางเขนเข้ามาประดับภายในอาคารใช้แสงทั้งทางตรงและทางอ้อม
11		คริสตจักรบ้านเด่น ปีที่ก่อตั้ง 1987	50 คน พื้นที่ 36 ตร.ม.		อาคารก่ออิฐเสริมเหล็ก หลังคาหล่อคอนกรีต เสารับหลังคา	ทรงอาคารสื่อความหมายถึงมงกุฎของพระเจ้าผู้เป็นกษัตริย์ ไม้กางเขนแทนยอดมงกุฎ
12		คริสตจักรสิริวัฒนา ปีที่ก่อตั้ง 2005	280 คน พื้นที่ 540 ตร.ม.	มีการใช้งานที่หลากหลายและใช้เป็นโรงเรียนสอนศาสนา	อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ห้องนมัสการอยู่ชั้นสอง ด้านล่างเป็นพื้นที่อเนกประสงค์	รูปแบบอาคารใช้เสา กับโครงสร้างที่มีรูปโค้ง (arch) แบบตะวันตก
โบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากคณะมิสชันนารีเกาหลี						
13		คริสตจักรแห่งนิมิตร ปีที่ก่อตั้ง 2003	300 คน พื้นที่ 300 ตร.ม.	1. เกิดพื้นที่การใช้งานที่หลากหลาย (mixed-use building) 2. ยกพื้นมีใต้ถุนสูง	อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง 3 ชั้น ชั้นบนเป็นห้องพัก ไม่มีหอระฆัง	ภายในมีการลดชั้นของเพดานสูงตามลำดับ ทำให้ ภายในห้องนมัสการดูโปร่งโล่ง และใช้แสงไฟทางอ้อม (indirect light) ตกแต่ง
14		คริสตจักรไทย เชียงใหม่ ปีที่ก่อตั้ง 2010	250 คน พื้นที่ 250 ตร.ม.	รูปแบบเกาหลีเข้ามาเมื่อ 15-20 ปี โดยสามารถสรุปแบบผังโบสถ์ได้ดังภาพ	เริ่มมีการนำสถาปัตยกรรมสมัยใหม่มาใช้ ลดองค์ประกอบให้ดูเรียบง่ายมากขึ้น	ภายนอกดูโปร่งโล่ง ลดทอนการตกแต่งภายนอก อาคารดูเรียบง่าย
15		คริสตจักรแห่งสุขเกษม ปีที่ก่อตั้ง 2005	180 คน พื้นที่ 540 ตร.ม.	รูปแบบการใช้งานแบบผสมเช่นเดียวกับคริสตจักรแบบเกาหลี	อาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก สูง 3 ชั้น ห้องนมัสการอยู่ชั้น 3 ไม่มีหอระฆัง	ภายนอกสูงโปร่ง มีการใช้ไม้กางเขนภายใน อาคารดูลอย ใช้โถงบันได มาแทนหอระฆัง

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลจากการสำรวจภาคสนามของโบสถ์โปรเตสแตนต์ทั้ง 16 แห่ง (ต่อ)

ลำดับ	ภาพแสดง ลักษณะอาคาร	ชื่อ	จำนวน ผู้ใช้งาน	รูปแบบ	ลักษณะอาคาร	การออกแบบ
16		คริสตจักรลาหู่ แบ็บติส ปีที่ก่อตั้ง 2008	360 คน พื้นที่ 278 ตร.ม.	ใช้ประกอบพิธีกรรม ทางศาสนา และโรงเรียน ในวันอาทิตย์ (Sunday school)	อาคาร คอนกรีตเสริม เหล็กชั้นเดียว หลังคาทรงสูง 18 ม.	อาคารสูงโปร่ง เพดานยกสูง 18 ม. มีการใช้แสงจากภายนอก เข้ามาในอาคาร

6. ผลการประเมิน

จากการเก็บข้อมูลของโบสถ์คริสต์นิกายโปร-
เตสแตนต์ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เกิดวิวัฒนาการ
ของการออกแบบ การวางผังอาคาร และการใช้สัญญา
โดยมีการรวบรวมรูปแบบสถาปัตยกรรมศาสนาคริสต์
แบบ ตะวันตกเข้ากับสถาปัตยกรรมท้องถิ่น นอกจากนี้
พบว่า มีความต้องการพื้นที่ใช้งานเพิ่มมากขึ้น และมีส่วน
ใช้งาน (function) ที่หลากหลายขึ้น รวมไปถึงการทราบ
ถึงความเข้าใจของผู้ภาคประชาสังคมถึงภูมิอากาศของ
ท้องถิ่น พฤติกรรมของผู้ใช้งาน โดยอิทธิพลที่ส่งผลต่อ
การออกแบบโบสถ์เกิดจากคณะมิชชันนารี สภาพอากาศ
พิธีกรรมทางศาสนาและพฤติกรรมการใช้งานของ
'สมาชิก' สามารถอธิบายลักษณะร่วมของโบสถ์ ได้ดังนี้

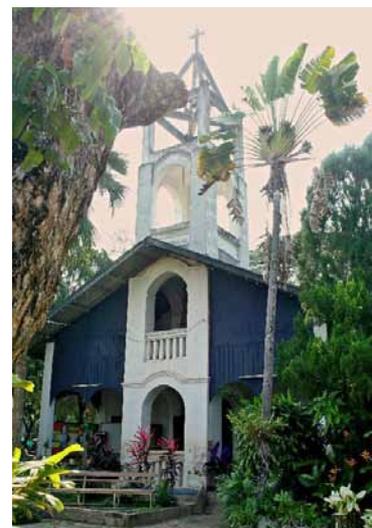
1. โบสถ์ที่ก่อสร้างขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจาก
คณะมิชชันนารีเพรสไบทีเรียนจากสหรัฐอเมริกา โดย
แบ่งเป็น

1.1 รูปแบบอาคารสถาปัตยกรรมแบบโคโรเนียล
ประกอบด้วย โบสถ์คริสต์จักรที่หนึ่งเชียงใหม่ คริสตจักร
สันติธรรม โบสถ์แมคเคนเมโมเรียล โดยรูปแบบที่
ปรากฏได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมแบบโคโรเนียล
จากจุดเด่นของสถาปัตยกรรมโคโรเนียล คือ การนำ
รูปแบบสถาปัตยกรรมของตะวันตกมาปรับเข้ากับ
สภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้นของจังหวัดเชียงใหม่ โบสถ์
รูปแบบนี้จึงมีช่องเปิดมากขึ้น และกว้างขึ้นเพื่อให้อากาศ
ถ่ายเทได้สะดวก โดยโบสถ์ที่เห็นลักษณะนี้ได้ชัดเจน
มากที่สุด คือ โบสถ์คริสต์จักรสันติธรรม และโบสถ์
อนุสรณ์แมคเคน ณ โรงพยาบาลแมคเคน โดยที่โบสถ์
คริสต์จักรสันติธรรมมีรูปแบบที่น่าสนใจ คือ บริเวณส่วน
พิธีการถูกกันพื้นที่จากส่วนเปิดโล่งภายนอกด้วย ทาง
เดินข้างส่วนพิธีการ (nave) เท่านั้น คือ สามารถเข้าสู่
อาคารได้ทั้งสามด้าน และทางเข้าหลักมีลักษณะเป็น
ประตู หรือทางเดินใต้หอคอยสูงเพื่อรับกับภูมิอากาศ

ไม้กางเขน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของโบสถ์ มีการติดตั้งระฆัง
ไว้ตรงยอดหอคอย

อาคารลักษณะนี้ ส่วนใหญ่หลังคาเป็นทรงจั่วที่มี
สัดส่วนที่แตกต่างจากสัดส่วนของสถาปัตยกรรมท้องถิ่น
หลังคาส่วนหอคอยมีลักษณะเป็นยอดแหลม ส่วนผนัง
อาคารเป็นโครงสร้างผนังก่ออิฐรับน้ำหนัก รวมทั้งบาง
หลังมีการใช้เสาซึ่งเป็นอิฐรับน้ำหนัก ผนังมีความหนา
ตั้งแต่ 0.48 -1.05 เมตร

1.2 โบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรม
โคโรเนียลพัฒนาร่วมกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น รวมถึง
สภาพภูมิอากาศ อาคารรูปแบบดังกล่าวมีการใช้งาน
สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนในท้องถิ่น พบว่า การวาง
ผังอาคารให้ความสำคัญต่อส่วนพิธีกรรม นอกจากนี้ มี
การนำเอาองค์ประกอบของอาคารทางศาสนาในท้องถิ่น
มาใช้ พบในโบสถ์โปรเตสแตนต์ ดังนี้ คริสตจักรสืบนที่
ธรรม (หลังเดิม) มีการนำองค์ประกอบสถาปัตยกรรม
"รวงผึ้ง" ที่พบในอาคารพื้นถิ่นล้านนามาใช้บริเวณ
หน้าจั่วอาคาร

ที่มา: <http://www.oemcct.in.th/NewsMonth.php>

รูปที่ 9 คริสตจักรสืบนที่ธรรม (หลังเดิม) ที่มีการนำ "รวงผึ้ง"
มาใช้เป็นองค์ประกอบด้านหน้าของคริสตจักรสืบนที่ธรรม

คริสตจักรสีบนที่ธรรมหลังใหม่ แม้จะมีรูปแบบภายนอกเป็นแบบโคโรเนี่ยลแต่ภายในจัดการใช้งานให้มีการยกใต้ถุนสูงเพื่อระบายอากาศ และพบปะหลังจากเสร็จพิธีกรรม เป็นต้น คริสตจักรสุริยชัยธรรม มีการนำ “หางหงส์” ที่พบในวิหารของวัดไทยมาใช้เป็นหลังคา

รูปที่ 10 คริสตจักรสุริยชัยธรรม ที่มีการนำ “หางหงส์” คล้ายวิหารของวัดไทยมาใช้เป็นองค์ประกอบหลังคา

คริสตจักรพระสิริเชียงใหม่ และคริสตจักรธรรมประทีปที่พบการนำ “หน้าจั่วพระอาทิตย์” เข้ามาใช้เป็นองค์ประกอบของหน้าจั่วด้านหน้าอาคาร

รูปที่ 11 คริสตจักรธรรมประทีปที่มีการนำ “หน้าจั่วพระอาทิตย์” มาใช้เป็นองค์ประกอบของหลังคา

1.3 รูปแบบอาคารสถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมรูปแบบโมเดิร์น ได้แก่ คริสตจักรที่หนึ่งเชียงใหม่ โบสถ์อนุสรณ์สุสานคริสต์บ้านเด่น คริสตจักรบ้านเด่น และคริสตจักรสิริวัฒนา โดยพบว่า คริสตจักรที่หนึ่งเชียงใหม่ และคริสตจักรบ้านเด่นมีการยกพื้นอาคารขึ้นเป็นใต้ถุนสูงเพื่อให้เกิดการใช้งาน และลดทอนส่วนที่เป็นองค์ประกอบในตกแตงลง นอกจากนี้ พบว่า โบสถ์อนุสรณ์สุสานคริสต์บ้านเด่น มีการใช้งานเพียงวัตถุประสงค์เดียว คือใช้ในการทำพิธีฌาปนกิจศพ สำหรับคริสตจักรสิริวัฒนาเป็นรูปแบบที่ลดทอนส่วนตกแตงลงและมีส่วนใช้งานที่หลากหลายรวมไปถึงมีส่วนที่เป็นโรงเรียนสอนศาสนา

2. โบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากคณะมิชชันนารีเกาหลี พบว่า รูปแบบโบสถ์ได้รับอิทธิพลมาจากผู้สนับสนุน และผู้ปกครองผู้ใหญ่ในคณะมิชชันนารีจำนวนคริสเตียนเกาหลีที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และความจำกัดของการใช้พื้นที่ในประเทศเกาหลี อาคารหนึ่งแห่งจึงต้องรองรับการใช้งานในทุกรูปแบบ และประหยัดค่าใช้จ่ายที่ได้รับการสนับสนุนมาอย่างจำกัด บัจฉัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อรูปแบบสถาปัตยกรรมของอาคาร พบรูปแบบโบสถ์คริสต์ที่ได้รับอิทธิพลจากคณะมิชชันนารีเกาหลี ดังนี้ คริสตจักรแห่งนิมิต คริสตจักรแห่งสุขเกษม คริสตจักรไทยเชียงใหม่ อาคารและคริสตจักรลาหู่แบ็บตีส มีการรวมเอาส่วนใช้งานทั้งหมดไว้ในอาคารหลังเดียว เช่น อาคารคริสตจักรไทยเชียงใหม่ ใช้ชั้นที่หนึ่งเป็นห้องอาหาร แทนการแยกแต่ละส่วนใช้งานออกจากกันดังเช่นโบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากสถาปัตยกรรมโคโรเนี่ยล โดยห้องอาคารในคริสตจักรไทยเชียงใหม่จะมีห้องครัวอยู่ในอาคารเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ยังใช้ชั้นหนึ่งเป็นส่วนต้อนรับ และที่ทำงานของศาสนาจารย์ผู้ดูแลคริสตจักร ในส่วนของชั้นสอง มีการใช้งานเป็นห้องพักของนักศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่เป็นชาวเขา และยังมีห้องเรียนศาสนาเพื่อการศึกษาพระคัมภีร์ไบเบิล ชั้นสามใช้เป็นห้องพิธีการ

อาคารส่วนใหญ่เป็นโครงสร้างคอนกรีตสมัยใหม่และไม่ซับซ้อนเพื่อลดต้นทุนในการก่อสร้าง ตอบสนองต่อการใช้งานที่หลากหลาย ส่วนรูปลักษณะของการใช้องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมภายนอกถูกลดความสำคัญลงแต่ยังคงเหลือส่วนที่พัฒนามาจากหอระฆังในรูปแบบโคเนี่ยลที่พัฒนาเป็นโถงบันไดเพื่อเดินขึ้นสู่ชั้นบน การนำสัญลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบางอาคารแทบจะไม่ปรากฏอยู่ ทำให้ทราบว่าการพัฒนาของสถาปัตยกรรมโบสถ์แบบเกาหลีที่เข้ามาในประเทศไทยยังไม่ได้พัฒนาให้มีลักษณะร่วมขององค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สอดคล้องกับสภาพภูมิอากาศ อีกทั้งมิชชันนารีเกาหลีมีจุดประสงค์ในการทำพันธกิจมากกว่าการสืบเปลื้องงบประมาณในการก่อสร้างอาคารที่มีความหมายและความซับซ้อนในการออกแบบเชิงสถาปัตยกรรม

7. สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์สามารถสรุปรูปแบบโบสถ์คริสเตียนนิกายโปรเตสแตนต์ในจังหวัดเชียงใหม่

รวมถึงอิทธิพลที่ส่งผลต่อรูปแบบ รวมไปถึงลักษณะร่วมที่เกิดขึ้นได้ดังนี้

- โบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากคณะมิชชันนารีเพรสไบทีเรียนจากสหรัฐอเมริกา โดยยังคงลักษณะทางสถาปัตยกรรมแบบโคโรเนียล แต่มีการออกแบบช่องเปิดให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศ

- โบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากคณะมิชชันนารีเพรสไบทีเรียนที่ผสมผสานรูปแบบสถาปัตยกรรมโคโรเนียลเข้ากับรูปแบบองค์ประกอบ และการใช้งานของสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น เพื่อให้เข้ากับพฤติกรรมการใช้งานของสมาชิกคริสเตียนโปรเตสแตนต์ในท้องถิ่น โดยลักษณะร่วมที่เกิดขึ้นคือรูปแบบสถาปัตยกรรมตะวันตกที่รวมกับสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น

- รูปแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ที่ลดทอนองค์ประกอบทางการตกแต่งลง ให้มีส่วนใช้งานที่หลากหลาย หรือมีส่วนใช้งานเพื่อพิเศษเฉพาะทางศาสนา

- รูปแบบโบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากคณะมิชชันนารีเกาหลี โดยมีการรวมเอาส่วนใช้งานที่หลากหลายไว้ในอาคารเดียว โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโคโรเนียลถูกลดทอนลง เหลือไว้เพียงหอรอซึ่งที่ปรับเป็นโถงบันได พบว่า โบสถ์ที่ได้รับอิทธิพลจากคณะมิชชันนารีเกาหลี ไม่มีวัตถุประสงค์ในการออกแบบให้ซับซ้อนในเชิงสัญลักษณ์และพื้นที่แต่อย่างใด

References

- วิภาวัลย์ แสงลิ้มสุวรรณ. (2549). *โบสถ์คาทอลิกในภาคกลางและภาคตะวันออกของประเทศไทย ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ถึง พุทธศักราช 2475*.
- ประสิทธิ์ พงศ์อุดม. (2527). *ประวัติศาสตร์สภาคริสตจักรในประเทศไทย*, หน่วยงานจดหมายเหตุ: สภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย.
- ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ. (2551). *ประวัติศาสตร์ภูมิหลังของคริสตจักรภาคที่ 1*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2555, จาก <http://lib.payap.ac.th/christianity/doc/region1.pdf>
- ศูนย์ข้อมูลภาคเหนือ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยพายัพ. (2551). *รายชื่อคริสตจักรภายใต้คริสตจักรภาคที่ 1*. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2555, จาก http://lib.payap.ac.th/christianity/doc/namelist_region1.pdf
- อุพาร ปัญจะเรือง. (2555). *อนุสรณ์สถานเพื่อรำลึก 150 ปี คริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ ภาคเหนือ. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*.
- Kieckhefer, R. (2004). *Theology in Stone: Church Architecture from Byzantium to Berkeley*. Oxford University Press.
- Farber, A. (2010). *The Romanization of Christianity and the Christianization of Rome: the Early Christian Basilica*. Retrieved March 26, 2012 from http://www.employees.oneonta.edu/farberas/arth/arth212/early_christian_basilica.html
- Fondation Eugène Bersier. (2008). *Protestant Religious Architecture*. Retrieved March 26, 2012 from <http://www.museeprotestant.org/Pages/Notices.php?scatid=128¬iceid=527&lev=0 &Lget=EN>